

LANGABEZIA

KOOPERATIBA-SOZIETATEAN

1. SARRERA

Langabeziak berezitasun garrantzitsuak ditu kooperatiba-sozietateen esparruan, Gizarte Segurantzaren Sistemak babestutako gertakizun gisa.

Horren arrazoi dira, batik bat, bazkide langileek eta laneko bazkideek lan-arloan kooperatibari begira dituzten harreman juridiko korapilatsuak. Hurrean ere, arazo horrek baldintzatu du bazkide langileek eta laneko bazkideek duten kokapena Gizarte Segurantzako Sistem¹.

---

¹ LUJÁN ALCARAZek hiru multzo nagusitan sailkatu ditu arazo horren inguruko korronte nagusiak, lan elkartuko kooperatiben esparruan. Horrela, lehenengo korrontearen arabera, bereizi ezinak dira lan elkartuko kooperatibetako bazkide langilea eta alokairupeko langilea, bazkide langileak ere inorentzat eta kooperatibaren mende ematen baititu lan-zerbitzuak. Aitzitik, bigarren korrontearen arabera, eta jurisprudentziaren adierazpen gehientsuenak kontuan hartuta, lan elkartuko kooperatibetako bazkide langilea sozietate-harremanen bidez bakarrik lotzen zaio kooperatibari, eta sozietate-harremanok bateraezinak dira lan-kontratuaren ezaugarri diren inorentasunarekin eta mendekotasunarekin. Amaitzeko, hirugarren korrontea rentzat bazkide langilearen lan-harremanek *tertium genus* bat eratzen dute. Bestela esanda, korronte horren defendatzaileek uste dute lan-harreman horiek izaera mistoa dutela. Hain justu ere, izaera misto hori dela eta, ikuspuntu juridikotik, bazkidea sozietate-harremanen bidez lotzen zaio kooperatiba-sozietateari; baina, aldi berean, bazkideak bere gain hartzen du kooperatibarentzako lan-prestazioa gauzatzeko betebeharra. Hartara,

Halaber, kooperatibetako bazkide langileen eta laneko bazkideen kokapena funtsezkoa da langabeziaren ondoriozko babesaren norainokoa ezartzeko. Bada, kontuan hartu behar da, kokapen horren inguruko ezbaia gizarte-aseguruen garaian hasi zela; gainera, gaur egungo Gizarte Segurantzaren Sistema eratu da aseguruok oinarri hartuta.

Horrenbestez, gaur egungo Gizarte Segurantzaren Sistemak kooperatibetako langabezia-egoerari ematen dion babesaren norainokoa, hein handi batean, sistema horren bilakaera historikoaren ondorio da.

Egia esan, bilakaera historikoa aztertzea zeharo komenigarria da, kooperatibetako langabeziaren inguruan legegileak izan duen jarrera ikusteko, bai eta arautegi aplikagarria zehazteko ere. Azken buruan, azterketa horrek ahalbidetzen du kooperatiben esparruan langabeziaren ondoriozko babesaren deskripzioa egitea.

Hortaz, hori guztiori izango da gure abiapuntu nagusia. Alabaina, ezin ahantz daiteke gaur egun kooperatibei enplegua sortzeko aitortzen zaien erabilgarritasuna kontu handiz balioetsi behar dela; egin-eginean ere, erabilgarritasun horrek alde ilunak izan ditzake.

Esangura horretan, enplegu-politiken harira, estatuko nahiz nazioarteko xedapen batzuek ekin diote kooperatiba-sozietateak

---

ezin bereiz daitezke bazkideak gauzatu beharreko lan-prestazio hori eta alokairupeko langileek, *stricto sensu*, gauzatzen dutena, bi-bien ezaugarri baitira mendekotasuna eta inorentasuna (LUJÁN ALCARAZ, J. "El socio trabajador de las cooperativas de trabajo asociado en la Ley 27/1999, de 16 de julio, de Cooperativas". In *AS*, 1999, V. bolumena, 129-130. or).

Azken korrante horren aurka, LÓPEZ GANDIAREN arabera «bazkide langileek ezin dute izaera mistorik izan, eta ezin onar daiteke negozio juridiko konplexurik, halakoak deskripzio ondoretarako baliagarriak izan arren, ez direlako bazkide langileen ezaugarri; beraz, bazkide langileak bazkideak ala langileak dira, eta ez dago beste aukerarik» (LÓPEZ GANDIA, J. *Las cooperativas de trabajo asociado y la aplicación del Derecho del Trabajo*. Valentzia: Tirant lo Blanch, 2006, 35. or).

sustatzeko konstituzio askotan (esaterako, Espainian, Konstituzioaren 129.2 artikuluan) ezarri agindua betetzeari². Aitzitik, behar den beste-ko orekari eutsi behar zaio, kooperatibek enplegua sortzeko tresna gisa duten baliagarritasunaren eta kooperatiben nortasun edo izate propioaren artean.

Arean ere, kooperatiben izate propioak, gizarte-ekonomiako enpresa gisa, berarekin dakar lan-arloko baldintzak, esangura zaba-lean ulertuta, hobetzea. Baldintza horien artean dago, hain zuzen, Gizarte Segurantzaren Sistemak eskainitako babesa, esaterako, lan-gabeziaren kontra.

Gaur egun, duda-mudarik gabe, kooperatibek merkataritza-ko enpresen eredia bereganatu dute, eta, ondorenez, irizpide eko-nomizista eta efizientzia-irizpideen mende jarduten dute³. Horrenbestez, «munduan lehia geroz eta handiagoa eta merkaturko erregelak geroz eta zorrotzagoak izanik, kooperatibentzat lehiakor-tasuna nahitaezko balio bihurtu da, beraien izate propioarekin bat egin arte; izan ere, kooperatiben gizarte-balioek irauteko nahitaez eutsi behar zaie kooperatibek enpresa gisa izan behar dituzten efi-zientziari eta errentagarritasunari»⁴.

Hala eta guztiz ere, «izan badira desberdintasun garrantzi-tsuak gizarte-ekonomiako erakunde juridiko gisa eraten diren enpresen eta enpresa tradizionalen artean. Bada, desberdintasun nagusia argiro atzematen da. Enpresa tradizioaletan lana eta kapi-tala bananduta egon ohi dira, bazkideek kapitala ekarri eta bazkide

---

² Europar Batasunean, berbarako, oso interesgarria da kooperatiben gaineko irizpideak zer-nola aldatu diren ikustea. Bada, 1983. urtera arte nolabaiteko mesfidantza zen nagusi. Urte horretatik aurrera, ordea, kooperatibak sortu eta hedatzearen alde egin da, kooperatibak enplegua sortu, enpleguari eutsi eta erregioak garatzeko egokiak izan daitezkeela kontuan hartuta (ALONSO SOTO, F. "Nueva Política Comunitaria sobre cooperativas". In *RT*, 1988, 91. zk., 95-116. or.). Nazioartean, Europar Batasunean eta estatuan kooperatiba-enpresak sus-pertzeari dagokionez, modu sakonagoan kontsulta daiteke DE NIEVES NIETO, N. *Cooperativas de trabajo asociado: aspectos jurídico-laborales*. Madril: CES, 2005, 167-179. or.

³ Horren inguruan, ikusi VALDÉS DAL-RÉ, F. "Notas sobre el nuevo régimen jurídico de las cooperativas de trabajo asociado". In *REDT*, 1980, 1. zk., 71-76. or.

⁴ Kooperatibei buruzko uztailaren 16ko 27/1999 Legearen (1999ko uztailaren 17ko EAO, 170. zk.) Zioen Azalpena.

ez diren pertsonak kontratatzen baitituzte lan-zerbitzuak emateko. Gizarte-ekonomiako enpresetan, berriz, lana da bazkideen ekarpen nagusia, eta kapitalak bigarren mailako garrantzia dauka»⁵.

Hori guztia dela eta, kooperatibak «enpresa tradizionalen agerpen desberdinen alternatiba bihurtu dira»⁶, langabeziaren eta ekonomia-krisien aurkako borrokan. Halatan, kooperatibak «enplegu haztegitzat ere hartu dira».

Hurrean ere, kooperatibak sustatzeko xedearekin, Kooperatibei buruzko uztailaren 16ko 27/1999 Legeaz geroztik, «lan elkartuko kooperatibetako bazkide langileei eta gainerako kooperatibetako laneko bazkideei aplikatzen zaizkie, lanpostu egonkorrak sendotu eta sortzeko helburuarekin, inorentzat lan egiten duten langileentzako arau eta pizgarri guztiak, Gizarte Segurantzakoak nahiz kontratazio-modalitateei buruzkoak» (hamabigarren xedapen gehigarria).

Hain zuzen ere, gaur egun, abenduaren 29ko 43/2006 Legeak, hazkundera eta enplegua hobetzekoak⁷, lehenengo kapituluko lehenengo atalean Enplegua Sustatzeko Programa arautu du, eta bertan ezarritako pizgarrien onuraduntzat jo ditu langile gisa bazkide langileak edo laneko bazkideak hartzen dituzten kooperatiba-sozietateak, betiere halako kooperatibek Gizarte Segurantzaz aukeratu badute inorentzat lan egiten duten langileentzako araubideren bat (1.3 artikulua). Modu horretara, Enplegua Sustatzeko Programak enplegua sortzeko apustua egin du, gizartean egoera makurrenean dauden sektoreen artean: emakumeak, 45 urtetik gorakoak, gazteak, langabetuak, gizartean baztertuta dauden langileak, desgaitasuna duten pertsonak.

Baina, enplegu-politiken xede goragarriak oinarri hartuta, botere publikoek kooperatibei pizgarriak ematen badizkiete ere, beharrezkoa da kooperatibetako bazkide langileen eta laneko bazkideen estatus paralaborala indartzea. Bestela esanda, kooperatibei pizgarriak ematen bazaizkie, horretarako kooperatibetako bazkide-

---

⁵ MORGADO PANADERO, P. "Las empresas de Economía Social y el Derecho del Trabajo". In *RL*, 2002, II. bolumena, 345. or.

⁶ *Ibidem*.

⁷ 2006ko abenduaren 30eko EAO, 312. zk.

ak inorentzat lan egiten duten langileekin berdinetara, beste horrenbeste egin behar da gizarte-babesaren esparruan ere. Modu horretara, kooperatibetako bazkideei hedatu behar zaie inorentzat lan egiten duten langileen gizarte-babesa, hori ahalbidetuko duten bitarteko guztiak jarri eta kasuan kasuko egokitzapenak eginda.

Horrela jardun ezean, enplegu-politikek eratorritako pizgarriekin batera, kooperatiben esparruan ematen diren malgutasun, autoesplotazio eta desarauketa mailak erakargarriegi bihur daitezke, lan-zuzenbideak eskaintzen duen babesetik ihes egin eta sasi-kooperatibismoaren prozesuak bultzatzeko. Azken buruan, halako prozesuek eurekin ekar dezakete «sektoreari ospea kentzea ez ezik, esku-hartze publikoez baliatzeko aukera sustatzea ere, xede eta balio jakin batzuen zerbitzupuan, erabat aldenduta Konstituzioak ondorioztatutako Gizarte Ekonomiaren xede eta balioetatik»⁸.

Labur-zurrean esanda, oso garrantzitsua da, gehienbat azken urteotan, batetik, langileek enpresako jabetzan eta kudeaketan izan beharreko partaidetza (kooperatibei datzekien balioa), eta, bestetik, krisialdian enpleguari eusteko edota enplegua sortzeko xedea (kooperatibek eratorritako balioa) uztartzea. Zernahi gisaz, gogorarazi behar da bi dimentsio izan behar direla enplegu-politika egoki ororen iparra: enplegua sustatzea eta langabeziaren ondoriozko babesaren⁹.

Horrenbestez, kooperatiba-sozietatean langabezia-gertakizuna azaltzeko orduan, nahitaezkoa da ikuspegi kritikoa izatea, hain zuzen, izan daitezkeen desberdintasunak aintzat hartuta, kooperatibetako bazkideen babesaren eta inorentzat lan egiten duten langileen babesaren artean. Horrezaz landa, ordainketa bakarraren era-

---

⁸ LÓPEZ GANDIA, J. *op. cit.*, 16. or. Autore horrek kooperatibek gauzatutako kontraten arazoak ere aztertu ditu. Arazo horien artean daude, hala nola, ekoizpenaren deszentralizazioa, eta Langileen Estatutuaren 42 eta 43. artikuluei iruzurra eginez lan-kontratuetatik ihes egitea (LÓPEZ GANDIA, J. “Descentralización productiva y cooperativas de trabajo”. In *RDS*, 2002, 20. zk., 53-70 or.).

⁹ GONZÁLEZ DEL REY RODRÍGUEZ, I. “Fomento del empleo y protección por desempleo de los trabajadores”. In *Desempleo. XIV Congreso Nacional de Derecho del Trabajo y de la Seguridad Social*. Madril: Lan eta Gizarte Arazoetarako Ministerioa, 2004, 313-314. or.

kundearekin gertatu antzera, kasu batzuetan, beharrizan-egoerei aurre egiteko prestazioak baliagarri dira enplegua sustatzeko ere¹⁰.

2. GAUR EGUNGO GIZARTE SEGURANTZAREN SISTEMAREN AURREKARIAK KOOPERATIBETAKO BAZKIDE LANGILEEI DAGOKIENEZ

Gizarte Segurantzaren Sistemaren aurrekariak, kooperatibetako bazkide langileei dagokienez, gizarte-aseguruetan eta abenduaren 28ko 193/1963 Legean, Gizarte Segurantzaren Oinarri buruzkoan,¹¹ daude.

2.1. Gizarte-aseguruen garaia

Zinez, Gizarte Segurantzaren Sistemaren aurreko egoera, hots, gizarte-aseguruen garaia, erabat kaotikoa izan zen kooperatibetako bazkide langileen gizarte-babesari dagokionez; izan ere, 1947. urtetik aurrera, bata bestearen atzetik, gai horren inguruko

---

¹⁰ Zehatz-mehatz, ordainketa bakarraren erakundea edo langabeziaren ondoriozko prestazioaren kapitalizazioa ekainaren 19ko 1.044/1985 Errege Dekretuak arautu zuen (1985eko uztailaren 2ko EAO, 157. zk.); errege-dekretu horrek, halaber, kontuan hartu zuen ekainaren 20ko 1/1994 Legegintzazko Errege Dekretuak, Gizarte Segurantzaren Lege Orokorren testu bategina onestekoak (1994ko ekainaren 29ko EAO, 154. zk.), 228.3 artikuluan xedatutakoa. Bada, erakunde horren arabera, langabeziaren ondoriozko prestazioa oso-osoan ordain daiteke prestazioa aitortzeko unean bertan, bai eta gerogarrenean ere, onuradunak jasotzeke dituen zentzekoei dagokienez. Baina, horretarako, kasuan kasuko langabetua nahitaez hasi behar da lanean, modu egonkorrean, eta bazkide langile edo laneko bazkide gisa, aldeztatik lanik egin ez duen kooperatibetan. Era berean, ordainketa bakarra egin daiteke, langabetuak erabakitzen duenean kooperatiba *ex novo* eratzea. Horren inguruan, ikusi LÓPEZ GANDIA, J. *Las cooperativas de trabajo asociado y la aplicación del Derecho del Trabajo*. Valentzia: Tirant lo Blanch, 2006, 149-154 or. Orobat, interesgarriak dira GONZÁLEZ DEL REY RODRÍGUEZEN ñabardurak (GONZÁLEZ DEL REY RODRÍGUEZ, I. *op. cit.*, 328.333. or. Azkenik, aipamen berezia merezi dute gai horren inguruan VIQUEIRA PÉREZek eta BALLESTER LAGUNAK egindako gogoetek (VIQUEIRA PÉREZ, C. eta BALLESTER LAGUNA F. "El pago único de la prestación por desempleo. Puntos críticos". In *RDS*, 1999, 8. zk., 61-69. or).

¹¹ 1963ko abenduaren 30eko EAO, 312. zk. Akatsen zuzenketa, 1964ko urtarrilaren 28ko EAO, 21. zk.

ministerio-agindu ugari eman zen, sendotasun gutxirekin, kontraesan garrantzitsuekin eta arautegi-hierarkia nabarmen hautsiz¹².

Gai hori jorratzen duten ministerio-aginduen artean, lehen-dabizi, 1947ko ekainaren 17ko Agindua¹³ nabarmendu behar da. Agindu horrek ezarritakoaren arabera, «kooperatiba-sozietate baten mende lan egiten dutenak edo obra bat egin nahiz zerbitzu bat ematen dutenak, ordainsari batzuegatik, kooperatibako bazkide izan ala ez, inorentzat lan egiten duten langiletzat joko dira, eta horiek izango dituzte gizarte-legeriak kasuan kasuko lanbide-jarduerei begira ezarritako edo ezarriko dituen onurak» (1. artikulua)¹⁴.

Edu horretan, agindu horrek argitu egin zituen gai horren inguruko zalantzak. Egia esan, aurretiaz, Aurreikuspeneko Institutu Nazionalaren 1940ko ekainaren 20ko Zirkularrak jaso zituen zalantza horiek, kooperatibetako bazkide langileak babesteko¹⁵.

Haatik, 1948ko urtarrilaren 10eko Aginduz geroztik¹⁶, egoera zeharo korapilatu zen. Egin-eginean ere, agindu horrek salbuespen bat ezarri zion aurreko aginduari.

Salbuespen horren ondorioz, honako egoera hau sortu zen¹⁷: a) ekoizpen-kooperatiba ez ziren kooperatiba guztiei 1947ko Agindua aplikatu behar zitzaien, kooperatiba horietan inorentzat lan egiten zuten langileen izaera edozein izanda ere (bazkideak ala ez); b) ekoizpen-kooperatibei 1947ko Agindua aplikatu behar zi-

¹² SAGARDOY BENGOCHEA, J.A. "Un Régimen Especial de Seguridad Social: el de los socios trabajadores de cooperativa de producción". In *RPS*, 1964, 61. zk., 369. or.

¹³ 1947ko uztailaren 4ko Madrilgo Gazeta, 174. zk. Garai hartako doktrinak ere kooperatibetako bazkide langileak inorentzat lan egiten duten langiletzat hartu eta hori justifikatzeari ekin zion. Denen artetik, MORÓN ALBAR, G. "Los trabajadores de las cooperativas ante los seguros sociales". In *RT*, 1952, 2. zk., 126. or. eta h.

¹⁴ Agindu hori modu sakonagoan aztertzeko, ikusi DE LA VILLA GIL, L.E. "La previsión social de los socios de cooperativas industriales". In *Estudios en homenaje a Jordana de Pozas. Estudios de Derecho del Trabajo y de la Seguridad Social*, III. liburukia, III. bolumena. Madril: Centro de Estudios Constitucionales, 1961, 320-325. or.

¹⁵ MORÓN ALBAR, G. op. cit., 127-128. or.

¹⁶ 1948ko urtarrilaren 18ko Madrilgo Gazeta, 18. zk.

¹⁷ DE LA VILLA GIL, L.E. op. cit., 326. or.

tzaien, baldin eta euren enplegatu guztiak, bazkide izan gabe, inorentzat lan egiten zuten langileak baziren, edo euren enplegatuen artean bazkideak eta bazkideak ez zirenak baldin bazeuden; c) 1948ko Agindua ekoizpen-kooperatibei bakarrik aplikatu behar zitzaien, baldin eta euren enplegatu guztiak kooperatibako bazkideak baziren, eta, baita ere, kooperatibako bazkide guztiak kooperatibako langileak baziren.

Agindu horren koherentziarik eza gogor kritikatu zuen doktrinak¹⁸, eta, ondorenez, 1952ko ekainaren 11ko Aginduak¹⁹ 1948ko urtarrilaren 10eko Agindua indargabetu eta 1947ko ekainaren 17ko Agindua berrezarri zuen. Horren adibide da 1. artikuluan xedatutakoa, kooperatibako bazkideei Aurreikuspeneko gizarte-legeriak ezarritako edo aurrerantzean ezarri behar zituen onurak aplikatzeko.

Beraz, 1948ko urtarrilaren 10eko Aginduaren aurreko egoera nagusitu zen berriro ere, baina kooperatibako bazkideek izan beharreko onurak Aurreikuspenaren onurei estu lotu zitzaien, alegia, horietara mugatu ziren, eta lan-legeriaren onura orokorrak ez zitzaien hedatu bazkide horiei. Hain justu ere, 1952ko ekainaren 11ko Aginduaren 2. artikulua aipatu zuen kooperatibako bazkideak nahitaezko sorospen eta gizarte-aseguruetakoa araubideetan eta lan-mutualitateetan afiliatzeko hasierako data. Hala ere, Aurreikuspeneko Zuzendaritza Nagusiaren 1952ko urriaren 24ko Ebazpenak atzeratu egin zuen data hori²⁰.

Orobat, kooperatibetako bazkide langileen Aurreikuspeneko onurei erreparatu, 1954ko irailaren 10eko Aginduak, Mutualismoaren Erregelamendu Orokorra onestekoak²¹, 8. artikuluan ezarri zuen kooperatibako bazkideak mutualista kontzeptura biltzen zirela. Modu horretara, nahitaezko gizarte-aseguruen babesa nahitaez osatzea ahalbidetu zen kooperatiben esparruan ere, lan-mutualismoaren erakundearen bidez.

¹⁸ Denen artetik, SAGARDOY BENGOCHEA, J.A. *op. cit.*, 380-384. or.

¹⁹ 1952ko ekainaren 22ko Madrilgo Gazeta, 174. zk.

²⁰ DE LA VILLA GIL, L.E. *op. cit.*, 328. or.

²¹ 1954ko irailaren 17ko Madrilgo Gazeta, 250. zk.

Dena den, kasu horretan ere afiliazio-data atzeratu egin zen, kooperatibako bazkideak nahitaezko sorospen eta gizarte-aseguru-
ruetako araubideetan eta lan-mutualitateetan afiliatzeko hasierako
datarekin gertatu antzera²².

Bestalde, 1959ko ekainaren 30eko Agindua eman zen²³.
Agindu horrek uztartu egin zituen gizarte-aseguru bateratuei buruz-
ko arauak eta lan-mutualismoa, eta arautu egin zuen enpresek izan
beharreko partaidetzaren norainokoa gizarte-aseguruen adminis-
trazio eskuordetuan.

Agindu horren 6. artikulua arabera, gizarte-aseguru bate-
ratuetatik kanpo geratu ziren, besteak beste, kooperatibako bazkide
izaerarekin industria-kooperatibetan zerbitzuak ematen zituzten baz-
kideak. Edonondik begira dakiola ere, bazkide horiei bete-betean
errespetatu zitzaizkien aseguru horien arabera eskuratuak zituzten
eskubideak, horiek erator zitzaizketen onuren ondoretarako. Halaber,
sendotu egin ziren bazkide horiek, gizarte-aseguru bateratuetan afi-
liatuta izategatik, dagoeneko jasoak zituzten prestazioak.

Hartara, Agindu hori eman ondoren, hiru ziren bereizi beha-
rreko egoerak²⁴:

a) Hasteko, industria-kooperatiben zerbitzupeko bazkideak
gizarte-aseguru bateratuetatik kanpo zeuden, baina ez osterantzeko
gizarte-aseguruetatik.

b) Jarraitzeko, beste edozein kooperatiba-modalitatearen zer-
bitzupeko bazkideei begira aplikagarri zen 1952ko ekainaren 11ko
Aginduan ezarritakoa.

c) Amaitzeko, edozein motatako kooperatibetan bazkide ez
ziren langileei dagokienez, 1947ko ekainaren 17ko Agindua aplika-
tu behar zen, 1952ko ekainaren 11ko Aginduak kooperatibako baz-

---

²² DE LA VILLA GIL, L.E. *op. cit.*, 330. or.

²³ 1959ko uztailaren 16ko Madrilgo Gazeta, 169. or.

²⁴ DE LA VILLA GIL, L.E. *op. cit.*, 343. or.

kideak bakarrik aipatu baitzuten. Horrek berarekin zekarren langile horiei lan-legeriaren onurak hedatzea.

Egoera hori abiapuntu, langabeziaren ondoriozko babesari helduz, gizarte-aseguru bateratuek hasieran zahartzaro eta baliaezintasun, gaixotasun eta familia-sorospenak bakarrik arautu bazituzten ere²⁵, 1961eko uztailaren 22ko Legeak, Langabeziaren Aseguru Nazionala sortzekoak²⁶, bere aplikazio-esparrua inorentzat lan egiten zuten langileei hedatu zien, baldin eta langile horiek gizarte-aseguru bateratuetan afiliatuta bazeuden (4. artikulua).

---

²⁵ Ikusi 1948ko abenduaren 29ko Dekretua (1949ko urtarrilaren 18ko Madrilgo Gazeta, 18. zk.). Dekretu horrek nahitaezko gizarte-aseguruen afiliazio- eta kotizazio-prozedurak sinplifikatu eta bateratu zituen.

²⁶ 1961eko uztailaren 24ko EAO, 175. zk.

Langabeziaren aseguru hain berandu zergatik sortu zen ulertzeko lege horren Azalpena hartu behar da kontuan: «langabezia-arriskua mehatxurik larrienetakoa da langilearentzat. Aitzitik, horri aurre egin behar dion aseguruak bilakaera-prozesu motela izan du Gizarte Segurantzako araubideetan. Horren arrazoi dira, aseguru horrek dituen zailtasun tekniko eta ekonomikoak eta, batez ere, aseguru hori herrialde bateko lanpostu eskasiari aurre egiteko zuzeneko lanabes gisa hartzea, modu erratu batean».

Zailtasun horiek gorabehera, 1961eko uztailaren 22ko Legearen aurrekariak legegilearen kezka agertzen dute, gizarte-arrisku horri aurre egiteko. Horrela, 1954ko ekainaren 16ko Dekretuak (1954ko uztailaren 25eko EAO, 206. zk.) Langabezia Teknologikoari buruzko Aseguruaren Kutxa Nazionala sortu zuen, aldi batean langile finkoei sorospenak emateko xedearrekin, betiere langile horiek nekazaritzakoak ez ziren enpresetan lan egiteari utzi bazioten, eta uzte hori modu ofizialean baimenduta bazegoen, enpresa horretan izaera teknikoko hobekuntzak egiteagatik edo lanean ekoizpena gehitzeko metodo berriak sartzeagatik.

Apur bat geroago, 1959ko azaroaren 26ko Dekretuak (1959ko azaroaren 28ko EAO, 285. zk.) langileen langabeziaren sorospena ezarri zuen, finkoak edo plantillakoak izan eta gutxienez sei hilabeteko aurrerapenarekin gizarte-aseguru bateratuetan afiliatuta zeuden langileentzat, noiz eta enpresa bati baimena ematen zitzaionean, jarduerak murriztu, eten edo bertan behera uzteko, ekonomia-arrazoietan oinarrituta.

Langileen langabeziaren sorospenari estu loturik, geroago beste arau batzuk eman ziren. 1960ko martxoaren 3ko Dekretuak (1960ko martxoaren 7ko EAO, 57. zk.) langabezia-sorospenaren aplikazio-esparrua hedatu zuen kasu jakin batzuetan: egun bakoitzeko edo asteko lanaldia gutxitzen zen kasuetan, eta aste barruan lanik egin gabeko txandak edo egunak ezartzen ziren kasuetan, plantilla guztia edo horren zati bat ukituz, plantilla osoari eutsiz edo plantilla murriztuta aldi baterako zein behin betiko baimenarekin. 1960ko abenduaren 15eko Dekretuak (1961eko urtarrilaren 17ko EAO, 14. zk.) langabeziaren sorospenak hobetu zituen eta lehenespeneko eskubidea aitortu zien langileen langabeziaren onuradunei euren enpresetan berriro lanean hasteko.

Horren ondorioz, lege hori ezin zitzaien aplikatu industria-kooperatibetako bazkide langileei. Edonola ere, lege horrek xedatutakoaren arabera, salbuetsitako langileak araubide berezi batzuetan aseguratu behar ziren; araubide berezi horiek Gobernuak onetsi behar zituen, baina, aldez aurretik, Lan Ministerioak presaz aurkeztu behar zizkion Gobernuari (4. artikulua).

Amaitzeko, egoera gehiago nahastu zen 1963ko martxoaren 25eko²⁷ eta urriaren 7ko²⁸ Aginduekin. Une horretan, «garai berri bat hasi zen, eta garai horren ezaugarri bazkideak kokatzeko aukera ahalbidetzea izan zen»²⁹. Bada, agindu horien arabera, industria-kooperatibetako bazkideei, ordura arte lan-mutualitatean afiliatuta egon arren, aitortu zitzaien araubide horretan irauteko edo kasuan kasuko langile autonomoen lan-mutualitatean kokatzeko aukera.

Baina ordura arte lan-mutualitatean afiliatutakoei aitortutako eskubide hori gorabehera, 1963ko martxoaren 25eko Aginduaz geroztik, industria-kooperatibetan lanbidea eta ogibidea zuen bazkide bakoitza langile independentetzat hartu zen, langile autonomoen mutualitateetara biltzeko ondoreetarako (7. artikulua).

Horretarako arazo larria zegoen, ordea. Bada, Lan Istripuen legeriaren testu bategina, 1956ko ekainaren 22ko Dekretuak onetsia³⁰, aplikatzeko Erregelamenduaren 9. artikulua arabera, bazkide horiek inorentzat lan egiten zuten langile ziren.

2.2. Abenduaren 28ko 193/1963 Legea, Gizarte Segurantzaren Oinarriari buruzkoa, eta horren ondoreak kooperatibetako bazkideentzat

Arestian aipatu aurrekariak zirela bide, abenduaren 28ko 193/1963 Legeak, Gizarte Segurantzaren Oinarriari buruzkoak, etorkizunean ezarri beharreko araubide berezien artean ekoizpen-

²⁷ 1963ko apirilaren 11ko Madrilgo Gazeta, 87. zk.

²⁸ 1963ko azaroaren 18ko Madrilgo Gazeta, 276. zk.

²⁹ ORTIZ LALLANA, M.C. *La prestación laboral de los socios en las cooperativas de trabajo asociado*. Bartzelona: Bosch, 1989, 107. or.

³⁰ 1956ko uztailearen 15eko Madrilgo Gazeta, 197. zk.

kooperatibetako bazkide langileena jaso zuen (hirugarren Oinarria). Ondorenez, bazirudien araubide berezi horrek industria-kooperatibetako bazkide langileen izaera bikoitzarekin amaituko zuela.

Joera horri eutsi zioten, hala Gizarte Segurantzaren Oinarriari buruzko Legearen lehenengo testu artikuluduna onetsi zuen Dekretuak, 1966ko apirilaren 21ekoak³¹, 10. artikuluan, nola Gizarte Segurantzaren Lege Orokorren testu bategina onetsi zuen 2.065/1974 Dekretuak, maiatzaren 30ekoak³², 10. artikuluan. Alabaina, ez zen sortu horrenbeste alditan aipatu araubide berezia, ekoizpen-kooperatibetako bazkide langileak bildu behar zituen.

Araubide berezirik ez zegoenez, abuztuaren 13ko 2.566/1971 Dekretuak, ekoizpen-kooperatibetako bazkide langileen Gizarte Segurantzari buruzkoak³³, behin-behineko izaerarekin, araubide uniformeaz ezarri zuen, industria-kooperatibetako bazkide langileen izaera bikoitzak sortzen zituen eragozpen eta arazoak saihesteko. Araubide horrekin bat etorritik, ekoizpen-kooperatibetako bazkide langileak, Gizarte Segurantzaren eretzearan, inorentzat lan egiten zuten langileekin berdinetik ziren (1. artikulua).

Aitzitik, lan elkartuko kooperatibetako (edo industria- eta ekoizpen-kooperatibetako) bazkide langileek Gizarte Segurantzaren Sistemari izan beharreko kokapena berriro ere korapilatu zen, Kooperatibei buruzko abenduaren 11ko 52/1974 Lege Orokorrak³⁴ bazkide horiei Gizarte Segurantzaren onuradun izateko eskubidea aitortu zienean, kooperatibei ahalbidetuz euren estatutuetan hurrengo modalitateen artean aukeratzea³⁵:

---

³¹ 1966ko apirilaren 22ko EAO, 96. zk.

³² 1974ko uztailaren 20 eta 22ko EAO, 173 eta 174 zk.

³³ 1971ko urriaren 27ko EAO, 257. zk.

³⁴ 1974ko abenduaren 21eko EAO, 305. zk.

³⁵ Doktrinak kritikatu egin zuen aukera hori ahalbidetzea. Horrela, besteak beste, ÁLVAREZ ALCOLEAK arauketa berri hori «kontraesan bez betetakotzat» jo eta nabarmendu zuen «inorentzat lan egiten duen langile baten ala langile autonomo baten aurrean gaudela eta, ondorenez, kokapena Araubide Orokorrean ala Langile Autonomoen Araubide Berezian egiteko, lehenetan, ekoizpen-kooperatibetako bazkide langilearen kalifikazio juridikoa argitu behar dela» (ÁLVAREZ ALCOLEA, M. "La condición jurídico-laboral de los socios de las cooperativas de producción". In *RPS*, 1975, 107. zk., 120. or.).

a) Gizarte Segurantzaren Sisteman kokatzea, inorentzat lan egiten zuten langileekin berdinetan, dekretu bidez finkatu beharreko egoera eta baldintzetan; dekretu hori Lan Ministerioak proposatu behar zuen, aurretiaz Sindikatu Antolakundeak txostena eman da. Halakoetan, kooperatibak Gizarte Segurantzaren Araubide Orokorrean edo araubide bereziren batera bildu behar ziren, gauzatutako jarduera aintzat hartuta.

b) Gizarte Segurantzaren Sisteman kokatzea, langile autonomo gisa, kasuan kasuko araubide berezian.

Ilido bertsutik, azaroaren 16ko 2.710/1978 Errege Dekretuak, Kooperatibei buruzko abenduaren 11ko 52/1974 Lege Orokorrean Erregelamendua onestekoak³⁶, 111. artikuluan berretsi egin zuen Kooperatibei buruzko Lege Orokorrean ezarritakoa.

Horri katerik egin gabe, lehenengo aukera egikaritu ahal izateko errege-dekretu bidezko arau-garatzeari behar zen; errege-dekretu horrek zehaztu behar zituen aukera hori egikaritzeko egoerak eta baldintzak. Baina garapenik eza gehiegi luzatzen ari zen.

Horregatik, inguruabar hori gorabehera, kooperatiba askok estatutuetan bazkide langileei Araubide Orokorra aplikatzearen alde egin zuten. Horrez gain, bazkide horien alta onartu zen Araubide Orokorrean.

Hurrean ere, Araubide Orokorrean altan egoteagatik, bazkideek igurikimena zuten, zenbait prestazio jasotzeko, baldin eta kasuan kasuko betekizunak betetzen bazituzten, beharizan-egoera bakoitza gauzatzean, eta horien artean langabezia-gertakizunak eratorritakoak.

Gainera, 1967ko maiatzaren 5eko Aginduak, langabeziaren ondoriozko prestazioei buruzkoak³⁷, 10. artikuluan ezarritakoaren arabera, inorentzat lan egiten zuten langileekin berdinetako per-

---

³⁶ 1978ko azaroaren 17ko EAO, 275. zk.

³⁷ 1967ko maiatzaren 19ko EAO, 119. zk.

tsonen kasuan, langabezia-egoera adierazteko nahikoa zen hori egiaztatzea, erakunde kudeatzaileak emandako ebazpenaren bidez, interesdunek hala eskatuta. Halako langileen artean zeuden, bada, ekoizpen-kooperatibetako bazkide langileak.

Hori zela eta, hasieran, langabeziaren ondoriozko prestazioei begira sor zitezkeen arazoak saihestu ziren; izan ere, ez zegoen arau-garapenik, eta arau-garapen horrek ezarri behar zituen baldintzak, aukeratu ahal izateko ekoizpen-kooperatibetako bazkide langileak euren jardueraren arabera zein araubidetan kokatu.

Baina, azkenean, arau-garapenik ez egotearen ondoriozko arazoak nagusitu ziren langabezia-gertakizunaren kasuan³⁸. Esangura horretan, urriaren 8ko 51/1980 Enpleguaren Oinarrizko Legea³⁹, eta apirilaren 24ko 920/1981 Errege Dekretua, langabeziaren ondoriozko prestazioen Erregelamendua onestekoa⁴⁰, onetsi zirenean, «atzeranzko norabide aldaketa bortitza» eman zen, lan elkartuko kooperatibetako bazkide langileak langabeziaren ondoriozko babesik gabe geratu zirelako⁴¹.

Bazterketa hori gauzatu zen, batetik, 1967ko maiatzaren 5eko Agindua, langabeziaren ondoriozko prestazioei buruzkoa, indargabetuta, eta, bestetik, langabeziaren ondoriozko prestazioen aplikazio-esparrua zehaztuta. Horrela, 920/1981 Errege Dekretuak indargabetu zuen 1967ko maiatzaren 5eko Agindua, eta 51/1980 Legeak eta 920/1981 Errege Dekretuak zehaztu zuten langabeziaren ondoriozko prestazioen aplikazio-esparrua; arau horien arabera,

---

³⁸ Egoera horren ondoriozko arazoei dagokienez, ikusi DE LAS HERAS BORREROK egindako adierazpenak (DE LAS HERAS BORRERO, F.M. "El derecho a las prestaciones por desempleo de los socios trabajadores en cooperativas de trabajo asociado". In *RT*, 1983, 70. zk., 59-62 or.). Era berean, horren inguruan, ikusi ALONSO SOTO, F. "Las relaciones en las cooperativas en España". In *REDT*, 1984, 20. zk., 551-552. or.

³⁹ 1980ko urriaren 17ko EAO, 250. zk.

⁴⁰ 1981eko maiatzaren 23ko EAO, 123. zk.

⁴¹ FERNÁNDEZ PROL, F. "La reforma del sistema de protección por desempleo de los socios trabajadores y socios de trabajo de las cooperativas". In *Desempleo. XIV Congreso Nacional de Derecho del Trabajo y de la Seguridad Social*. Madril: Lan eta Gizarte Arazoetarako Ministerioa, 2004, 1197. or.

inorentzat lan egiten zuten langileek bakarrik jaso zitzaizkien prestazioak, betiere langile horiek Araubide Orokorrera zein langabezia-gertakizuna babesten duten araubide berezietara biltzen baziren.

Hortaz, bazkideek langabeziaren ondoriozko prestazioak jasotzeko igurikimen oro galdu zuten; bazkideek kooperatibarekin sozietate-harremanak zituzten, eta ez lan-harremanak, eta, ondorenez, ezin zituzten lan-harremanak eten edo azkendu, halakorik ez zegoelako.

Abuztuaren 2ko 31/1984 Legeak, langabezia babestekoak⁴², egoera hori aldatzeko aukera izan zuen; izan ere, lege horren bidez, legegileak erabaki zuen langabeziaren ondoriozko babesa pertsona jakin batzuei hedatzea. Hain zuzen, pertsona jakin horiek, esangura hertsian, ez ziren inorentzat lan egiten zuten langileak, ezpada langile horiekin berdinetakoak, gizarte-babesaren ondoretarako. Hala eta guztiz ere, hedatze horrek ez zituen bere baitara bildu lan elkartuko kooperatibetako bazkide langileak.

Dena dela, 31/1984 Legearen 3. artikulua Gobernuari ahalmena eman zion, langabezia-gertakizuna beste kolektibo batzuei hedatzeko. Azkenean, ahalmen hori oinarri, ekainaren 19ko 1.043/1985 Errege Dekretuak⁴³, langabeziaren ondoriozko babesa hedatu zien lan elkartuko kooperatibetako bazkide langileei.

3. GAUR EGUNGO GIZARTE SEGURANTZAREN SISTEMA ETA LANGABEZIAREN ONDORIOZKO BABESA KOOPERATIBA-SOZIETATEETAN

Ekainaren 19ko 1.043/1985 Errege Dekretua indarrean jarri ondoren, langabeziaren ondoriozko babesak arauketa berezia du, lan elkartuko kooperatibetako bazkide langileei begira.

Horregatik, une horretatik aurrera, arazo nagusiak izan dira, aurrena, 1.043/1985 Errege Dekretuaren eta beste arau batzuen

---

⁴² 1984ko abuztuaren 4ko EAO, 186. zk.

⁴³ 1985eko uztailaren 2ko EAO, 157. zk.

arteko harremanak zehaztea, kooperatibak Gizarte Segurantzaren Sisteman kokatzeari dagokionez, eta, hurrena, 1.043/1985 Errege Dekretua behar bezala aplikatzea, errege-dekretu horrek izan dituen aldarazpen guztiak hartu behar direlako kontuan. Aldarazpen horiek eragin dituzten arauak dira urtarrilaren 19ko 42/1996 Errege Dekretua, lan elkartuko kooperatibetako bazkide langileei langabeziaren ondoriozko babesaren hedatu diena, kooperatiba aldi baterako uzten dutenean edo lanaldia aldi baterako murrizten zainean⁴⁴; abenduaren 12ko 45/2002 Legea, presako neurriak ezarri dituen, langabeziaren ondoriozko babesaren sistema eraldatzeko eta lanpostuak bilatzeko aukerak hobetzeko⁴⁵; ekainaren 9ko 5/2006 Errege Lege Dekretua, hazkundera eta enplegua hobetzeko⁴⁶; eta abenduaren 29ko 43/2006 Legea, hazkundera eta enplegua hobetzeko⁴⁷.

3.1. 1.043/1985 Errege Dekretuaren eta izaera orokorreko gainerako arauen arteko harremanak, kooperatibak Gizarte Segurantzaren Sisteman kokatzeari dagokionez

Hasieran, 1.043/1985 Errege Dekretuarekin batera Kooperatibei buruzko apirilaren 2ko 3/1987 Lege Orokorra⁴⁸ egon zen indarrean. Bada, Kooperatibei buruzko apirilaren 2ko 3/1987 Lege Orokorren laugarren xedapen gehigarriak ezarri zuen lan elkartuko kooperatibetako bazkide langileek Gizarte Segurantzarako eskubidea zutela, baina kooperatibak estatutuetan aukeratu behar zuela hurrengo modalitateen artean:

a) Gizarte Segurantzaren Sisteman kokatzea, inorentzat lan egiten zuten langileekin berdinetara. Halakoetan, kooperatibak Gizarte Segurantzaren Araubide Orokorra edo araubide bereziren batera bildu behar ziren, gauzatutako jarduera aintzat hartuta.

b) Gizarte Segurantzaren Sisteman kokatzea, langile autonomo gisa, kasuan kasuko araubide berezian.

---

⁴⁴ 1996ko otsailaren 17ko EAO, 42. zk.

⁴⁵ 2002ko abenduaren 13ko EAO, 298. zk.

⁴⁶ 2006ko ekainaren 14ko EAO, 141. zk.

⁴⁷ 2006ko abenduaren 30eko EAO, 312. zk.

⁴⁸ 1987ko apirilaren 8ko EAO, 84. zk.

Bestalde, martxoaren 3ko 225/1989 Errege Dekretuak, lan elkartuko kooperatibetako bazkide langileak Gizarte Segurantzaren Sistemara biltzeko baldintzei buruzkoak⁴⁹, 1. artikuluan, ostera ere jaso zuen Kooperatibei buruzko apirilaren 2ko 3/1987 Lege Orokorraren laugarren xedapen gehigarriak ezarritakoa.

Zernahi gisaz, gerogarrenean, ekainaren 20ko 1/1994 Legegintzazko Errege Dekretuak, Gizarte Segurantzaren Lege Orokorraren testu bategina onestekoak (GSLOTBk), kooperatibak Gizarte Segurantzaren behar bezala kokatzeko erregela orokorrak jaso zituen.

Erregela horiek kontuan hartuta, kooperatiba-modalitateak bereizi behar dira, horiek gauzatzen duten jardueraren arabera, eta bazkideek, pertsona fisiko gisa, kooperatibarekin, pertsona juridiko gisa, izan ditzaketen harreman desberdinen arabera: bazkide langileak lan elkartuko kooperatibetan, lurra erkidegoan ustiatzeko bazkideak eta, gainerako kooperatibetan, laneko bazkideak⁵⁰.

Ildo horretatik, lehenengo eta behin, GSLOTBren 7. artikulua lan elkartuko kooperatibetako bazkide langileak Gizarte Segurantzaren Sistemara daudela besterik ez dio.

Bigarrenik, GSLOTBren laugarren xedapen gehigarriak, «kooperatibetako bazkide langileak eta laneko bazkideak Gizarte Segurantzaren Sistemara biltzea» izenburupean, egoera zerbait argitzen du.

Lan elkartuko kooperatibetako bazkide langileei erreparatuz, GSLOTBk kooperatibei ahalbidetzen zaien aukera klasikoa jaso du; horrenbestez, kooperatibek estatutueta hurrengo modalitateen artean aukeratu ahal izango dute:

a) Gizarte Segurantzaren Sistemara kokatzea, inorentzat lan egiten duten langileekin berdinsita. Halakoetan, kooperatibak

---

⁴⁹ 1989ko martxoaren 8ko EAO, 57. zk.

⁵⁰ LÓPEZ GANDIA, J. "Las prestaciones de desempleo en empresas de economía social. Especial referencia al pago único". In AS, 2002, V. bolumena, 1074. or.

Gizarte Segurantzaren Araubide Orokorrera edo araubide bereziren batera bildu behar dira, gauzatutako jarduera aintzat hartuta.

b) Gizarte Segurantzaren Sisteman kokatzea, langile autonomo gisa, kasuan kasuko araubide berezian.

Kooperatibei buruzko 3/1987 Lege Orokorraren laugarren xedapen gehigarriaren ildotik, Gizarte Segurantzaren ondoretarako, GSLOTBk inorentzat lan egiten duten langileekin berdinetan si ditu lurra erkidegoan ustiatzeko kooperatibetako bazkide langileak eta gainerako kooperatibetako laneko bazkideak. Baina langabezia babesteko, bazkide horiei ere 1.043/1985 Errege Dekretua aplikatuko zaie, lan elkartuko kooperatibetako bazkide langileen baldintza berberetan (1.043/1985 Errege Dekretuaren hirugarren xedapen gehigarria).

Laburbilduz, edozein gertakizunen aurrean, lan elkartuko kooperatibetako bazkide langileek duten babes-maila zehazteko, kontuan hartu behar dira Gizarte Segurantzaren kasuan kasuko araubidean ezarritakoa, kooperatibak aukeratu duen kokapenaren arabera, eta, hala denean, gertakizun bakoitzaren inguruan ezarritako erregelak bereziak, lan elkartuko kooperatibetako bazkide langileei aplikatzeko.

Beraz, langabezia-gertakizunaren kasuan, langile bazkideen babes-maila zehazteko, 1.043/1985 Errege Dekretua da abiapuntua, errege-dekretu horrek izaera berezia baitu GSLOTBri begira⁵¹. Halaber, bazkideak Langile Autonomoen Araubide Berezian kokatzeko, kooperatibak egin dezakeen aukera dela eta, bazkideak langabeziaren ondoriozko babesik gabe gera daitezke; izan ere, gertakizun hori inorentzat lan egiten duten langileentzat edo langile horiekin berdinetan kokatzen bakarrik arautu da⁵².

⁵¹ Esangura horretan, ikusi 2005eko maiatzaren 16ko AGE (Ar. 5816).

⁵² Gabezia horri aurre egiteko xedearekin, Lagu-Arok bere mutualista eta kooperatiba elkartuekin izandako esperientzia nabarmendu behar da. Zehatzago esanda, Enpleguari Laguntza izeneko prestazioa, «birkokapenen» politikari estu lotutakoa, sortu izana goraiatu behar da (LARRECHI, J.M. "Lagun-Aro como respuesta a una necesidad". In *REVESCO*, 1996, 62. zk., 88-89. or.).

3.2. 1.043/1985 Errege Dekretuaren aplikazio-esparrua

Beraz, 1.043/1985 Errege Dekretuarekin langabeziaren ondoriozko babesaren hedatzen zaie lan elkartuko kooperatibetako bazkide langileei. Hala ere, hedatze hori mugatua da, inorentzat lan egiten duten langileen babesaren kontuan hartuz gero. Hain zuzen, 1.043/1985 Errege Dekretuaren aldarazpenen helburu izan da, modu batera edo bestera, ahal den neurrian, babesak izan ditzakeen mugak gainditzea⁵³. Edonola ere, 1.043/1985 Errege Dekretuaren azterketak agerian uzten du gaur egun ere badirela muga batzuk.

Araubide desberdinetako lan elkartuko kooperatibetako bazkide langileek nahitaez bete behar dituzte GSLOTBren 207. artikuluko betekizunak. Hori gorabehera, langabeziari aurre egiteko GSLOTBk ezarri prestazioak 1.043/1985 Errege Dekretuak ezarritakoaren arabera eskuratzen dira.

Horrela, lehendabizi, hurrengo egoeretan dauden bazkide langileek bakarrik izan dezakete legezko langabezia-egoera (1.043/1985 Errege Dekretuaren 2. artikulua, eta 42/1996 Errege Dekretuaren 1. artikulua):

a) Honako arrazoi hauetakoren baten ondorioz kooperatibaren lan egiteari behin betiko utzi diotenak, lan egiteagatik dagozkien eskubide ekonomiko guztiak galduz: a.1) kooperatibatik bidegabe kanporatzeagatik; a.2) ekonomia-arrazoiengatik, teknologia-arrazoiengatik edo ezinbesteko kasuarengatik; a.3) iraupen jakineko sozietate-loturaren epealdia amaitzeagatik.

b) Behar bezala egiaztatutako ekonomia-arrazoiengatik, teknologia-arrazoiengatik edo ezinbesteko kasuarengatik: b.1) kooperatibaren lan egiteari aldi baterako utzi diotenak, lan egiteagatik dagozkien lan-aurrerakinak galduz; b.2) lanaldia aldi baterako

⁵³ Ikuspuntu historikotik, muga horiek «arrazoitu ezineko arau-bereizkeria» gisa kalifikatu ziren (PAZ CANALEJO, N. eta MERCADER UGUINA, J.R. *La desprotección relativa por desempleo de los socios de cooperativas de trabajo asociado: una discriminación normativa no razonable*. Vitoria-Gasteiz: Federación de Cooperativas de Trabajo Asociado de Euskadi, 1993, 240. or.).

murrizten dietenei, gutxienez heren batean, betiere lanaldi horri dagozkion lan-aurrerakinak neurri berean murrizten badira, eta murriztutako lanaldia, urteko kopuruan, astean hogeita sei ordutik beherakoa bada.

c) Probaldian kooperatiban lan egiteari utzi dioten bazkidegaiak, kooperatibako artezkaritza-kontseiluak alde bakarrez hartutako erabakiarengatik.

Orobat, prestazioak jaso ahal izateko, legezko langabezia-egoerak adierazi behar dira 1.043/1985 Errege Dekretuan (3. artikuluan) eta 42/1996 Errege Dekretuan (2. artikuluan) ezarritako bideak erabilia. Bada, ondokoak dira bide horiek:

a) Bazkidea kanporatzen denean kooperatibako artezkaritza-kontseiluak kanporatze-erabakia jakinarazi behar du; jakinarazpen horren bidez zehaztu behar da kanporatzeak zein datatan sortuko dituen ondoreak. Hala denean, beharko dira epaiketa bidezko adiskidetzearen akta edo kanporatzea bidegabera dela esanbidez adierazten duen ebazpena, behin betikoa eta jurisdikzio eskudunak emandakoa.

b) Kooperatiban lan egiteari behin betiko uzten zaionean, ekonomia-arrazoiengatik, teknologia-arrazoiengatik edo ezinbesteko kasuarengatik, lan-agintariak behar bezala egiaztatu behar ditu arrazoi horiek.

c) Ekonomia-arrazoiengatik, teknologia-arrazoiengatik edo ezinbesteko kasuarengatik, kooperatiban lan egiteari aldi baterako utzi dioten bazkideen kasuan, lan egiteagatik dagozkien lan-aurrerakinak galduz, edo lanaldia aldi baterako, eta gutxienez heren batean, murrizten dieten bazkideen kasuan, lan-agintariak behar bezala egiaztatu behar ditu ekonomia-arrazoiak, teknologia-arrazoiak eta ezinbesteko kasua, Laneko eta Gizarte Segurantzako Ikuskatzailtzak nahitaezko txostena egin ondoren.

d) Probaldian kooperatiban lan egiteari uzten zaionean, kooperatibak bazkidegaia ez hartzeagatik, kooperatibako artezkaritza-kontseiluak bazkidegaiari komunikatu behar dio erabaki hori.

e) Iraupen jakineko sozietate-loturaren epealdia amaitzen denean, kooperatibako artezkaritza-kontseiluak ziurtagiria luzatu behar du, kooperatiban lan egiteari utzi izanaren arrazoia hori berori dela ziurtatuz; ziurtagirian zehaztu behar da sozietate-loturaren amaierak zein datatan sortuko dituen ondoreak.

Horrez gain, b) eta c) kasuetan, lan-agintariak hurrengo prozedurari jarraitu behar dio, legezko langabezia-egoeraren oinarri diren ekonomia-arrazoiak, teknologia-arrazoiak edo ezinbesteko kasua egiaztatzeko (1.043/1985 Errege Dekretuaren 4. artikulua eta bigarren xedapen gehigarria):

a) Printzipioz, lan elkartuko kooperatibetako bazkide langileen legezko langabezia-egoera adierazteko eskumena lan-agintariak du, eta lan-agintari hori izan behar da kooperatibak zein probintzian izan egoitza eta probintzia horretako Lan eta Gizarte Segurantzaren Zuzendaritza. Eta kooperatibak lantoki batzuk baditu probintzia desberdinetan, Lan Zuzendaritza Nagusia izango da eskuduna, non esanbidezko eskuordetzarik ez dagoen, probintziako zuzendaritza baten mesedetan; probintziako zuzendaritza horrek tokiaren arabera izan behar du eskumena. Dena den, enplegu-erregulazioko espedienteen gaian eskumenak transferituta dituzten autonomia-erkidegoetan, lan-agintari eskuduna zehazteko, transferentziei buruzko errege-dekretuek ezarritako irizpideak hartu beharko dira kontuan.

b) Lan-agintariaren aurrean administrazio-prozedura kooperatibaren lege-ordezkariek hasi behar du, kooperatibako Biltzar Orokorrek hori erabaki ondoren.

c) Administrazio-prozedura hasteko idazkian, gutxienez, hurrengo datuak jaso behar dira: c.1) eskatzailearen izena, espediente hasteko legitimazioa eta jakinarazpenak egiteko egoitza; c.2) kooperatibaren izena eta sozietatearen egoitza, Gizarte Segurantzako inskripzio-zenbakia, lantokia edo lantokiak, eta lantoki bakoitzeko bazkide langileak eta inorentzat lan egiten duten langileak, horien lanbide-espezialitatea, -kategoria eta -taldea zehaztuz, bai eta inorentzat lan egiten duten langileen kasuan euren lan-kontratu modalitatea ere; c.3) langabezia justifikatzen duen arrazoia.

d) Administrazio-prozedura hasteko idazkiarekin batera, kooperatibak ondoko agiriak aurkeztu behar ditu:

— Biltzar Orokorrak hartu duen erabakiaren hitzez hitzeko ziurtagiria, bazkide langileek kooperatiban lan egiteari behin-behinean, erabat edo zati batean, uzteko edo lan egiteari behin betiko uzteko. Halaber, lan egiteari behin-behinean uzten zaionean, kooperatibako idazkariak luzatutako ziurtagiria aurkeztu behar da, artezkaritza-kontseiluko lehendakariak hori ontzat emanda; ziurtagiri horretan egiaztatu behar da, langabezia zein bazkide langilerentzat eskatu eta bazkide langile horien lanaldiaren iraupena eta, hala denean, lanaldiak urtean zehar duen banaketa irregularra.

— Langabezia-eskabideak bere baitara biltzen dituen bazkide langileak, nortasun-agiri nazionalaren eta Gizarte Segurantzako afiliazioaren zenbakiak zehaztuta, bazkide langile horiek kooperatiban sartu zireneko data, bazkide langile horien lanbide-espezialitate, -kategoria, eta -taldea, eta langabezia zein datatan eskatu eta data hori baino sei hilabete lehenago ukitutakoek zuten lanaldiaren iraupenaren esanbidezko adierazpena, lanaldia behin-behinean eteten denean, erabat edo zati batean. Orobat, kooperatibako alokairupeko langileen kasuan, langile horiek enplegu-erregulazioko espedientea dutenean, espediente horren berri ere eman behar da.

— Langabezia justifikatzen duen arrazoia eta beharrezkotzat jotzen diren frogak azaltzeko oroitidazkia. Langabeziaren arrazoia ekonomikoa denean, ekarri beharko dira, berebat, azken hiru urtetako balantzeak eta galera eta irabazien kontuak, organo eskudunek behar bezala onetsita. Edozein kasutan ere, kooperatibaren finantza-, ekoizpen-, merkataritza- eta antolaketa-inguruabarren inguruko txostena ekarri beharko da.

— Etetea eskatu denean, etete horren iraupenaren esanbidezko justifikazioa.

— Artezkaritza-kontseiluak egin eta Biltzar Orokorrak onetsitako behin-behineko plana, enplegua berreskuratzeko enpresa-ekintzei buruzkoa. Plan horrekin batera ekarri behar da aldian-aldian lan-agintariak horren jarraipena egiteko proposamena; lan-agintariak jarraipena egingo du Laneko eta Gizarte Segurantzako Ikuskatzailetzak hala proposatuta.

Langabeziaren ondoriozko prestazioa eskatzeko epeei dagokienez, lan elkartuko kooperatibetako bazkide langileetatik legezko langa-

bezia-egoeran daudenek eskatu behar diote erakunde kudeatzaile eskudunari prestazioetarako eskubidea aitortzea. Eskabidea egin beharko dute, dela kooperatibatik kanporatzeko erabakia edo, hala denean, adiskidetze-akta edo ebazpen judiziala, dela kooperatiban ez hartzeko erabakia, dela lan-agintariak kooperatibari emandako ebazpena, dela iraupen jakineko sozietate-loturaren epealdia zein datatan amaitu eta data hori jakinarazi eta hurrengo hamabost eguneko epean.

Eskabidea epe horretatik kanpo aurkeztuz gero, prestazioa aitortzeko eskubideari eusten zaio, eskabidea egiten den datatik, baina prestazio-egunak galduko dira. Galdutako prestazio-egunak kalkulatzeko, lehenengo eta behin zehaztu behar da zein datatan sortuko zen eskubidea, eskabidea garaiz eta forman aurkeztu izan bazen. Behin data hori zehaztuta, galdutako egunak izango dira data horretatik eta eskabidearen benetako dataren artean zenbat egun igaro eta horrenbeste (1.043/1985 Errege Dekretuaren 5. artikulua, eta GSLOTBren 209.2 artikulua).

Amaitzeko, Enpleguaren Zerbitzu Publikoaren ardura da langabeziaren ondoriozko prestazioak aitortu, eten, berrezarri edo azkendu direla adieraztea.

Hori guztiori aintzat hartuta, esan daiteke, gauzatutako eraldaketak gorabehera, lan elkartuko kooperatibetako bazkide langileek langabeziaren ondorioz duten babesas asko hobe daitekeela, inorentzat lan egiten duten langileen babesarekin alderatzen bada behinik behin. Hurrean ere, lan elkartuko kooperatibetako bazkide langileek ez dute langabeziaren ondoriozko prestazioetarako eskubiderik, besteak beste: a) kooperatibatik banantzea bidezkoa dela adierazten denean; b) lan egiteari uzten zaionean nahitaezko baja baten ondorioz, eta baja hori justifikatu duenean estatutuetan jasotako gertatze bidezko trebetasunik ezak, moldatzerik ezak edo gaitasun-tasa handiak; c) harremanak borondatez eta justifikatuta amaitzen direnean, gertatze bidezko eginbehar edo zama oso astunak hartzeagatik; e) harremanak borondatez hutsaltzen direnean, lan-aurrerakinak ez ordaintzeagatik⁵⁴.

---

⁵⁴ FERNÁNDEZ FERNÁNDEZ, R. "La reforma de las prestaciones por desempleo". In *Aspectos puntuales de la Reforma Laboral de 2006. Análisis del Real Decreto-ley 5/2006*

Baina egia esan, «bazkidearen kanporaketaren aurka garaiz eta forman erreklamatzeko betekizunik ez dagoenez, zentzugabea dirudi gainerako kanporatze-arrazoiak ere ez onartzea... Izan ere, nahikoa da kooperatibak harremanak azkentzeko kanporaketak egitea, estatutuetan jasotako arrazoiren batean oinarrituta, 1.043/1985 Errege Dekretuan esanbidez jaso ez diren arrazoiak alegatu beharrik gabe⁵⁵»

Jabier Arrieta

---

⁵⁵ LÓPEZ GANDÍA, J. *op. cit.*, 1084-1085 or.